

اعتیاد به تکنولوژی و یتیم اینترنتی

امیرهادی قنبری^۱

^۱ وزارت آموزش و پرورش hadighanbari220@yahoo.com

چکیده

پدیده اعتیاد به تکنولوژی و یتیم اینترنتی امروزه به مشکلی حاد برای جوامع تبدیل شده است. یتیم اینترنتی به کودکانی اطلاق میشود که در دنیای مدرن امروزی، با وجود حضور والدین و تمام امکانات رفاهی و آسایش روز افزون و با وجود شبکه ارتباطی گسترده و در دسترس، اما به شدت احساس تنهایی و طردشدگی می‌کنند. والدین این کودکان که به تکنولوژی و اینترنت معتاد هستند، عملاً هیچ گونه تعامل و ارتباطی با فرزندان خود ندارند. این کودکان در دنیای تنها و افسرده خودشان دست و پا میزنند و در معرض اختلالات فرهنگی و اجتماعی زیادی مانند انزوا، سو استفاده جنسی، کار اینترنتی، و در بعضی موارد حتی خودکشی قرار میگیرند. تحقیق حاضر تلاش کرده است تا این پدیده و چالش شوم را مورد بررسی قرار دهد و تاثیرات بلندمدت آن را بر روی کودکان و شکل گیری شخصیت آنها مورد بررسی قرار بدهد. پرواضح است که اعتیاد به فضای مجازی و اینترنت چالش بزرگ قرن حاضر است. خانواده های زیادی در منجلاب عمیق این بلای خانمان سوز دست و پا میزنند. در کشوری مانند ایران که عملاً هیچ گونه آموزشی در جهت نحوه استفاده از فضای مجازی به خانواده ها ارائه نمیشود، این معضل عمیق تر و ریشه دارتر می باشد. این تحقیق تلاش میکند تا به نوعی جامعه و خانواده ها را از اثرات این پدیده لگام گسیخته و نوظهور آگاه کند. نتیجه این تحقیق برای طیف های وسیعی از جامعه مفید و کاربردی خواهد بود؛ از والدین، کودکان و خانواده ها گرفته تا معلمان، مشاوران و هرکسی که به نوعی با کودکان و تربیت آنها سروکار دارند.

واژه‌های کلیدی

اعتیاد، فضای مجازی، اینترنت، یتیم اینترنتی، تکنولوژی، خانواده، کودک

ششمین کنفرانس ملی علوم انسانی و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development
www.mpconf.ir

مقدمه

استفاده بی رویه و افسار گسیخته از اینترنت به یکی از چالش های بزرگ بشر در عصر حاضر تبدیل شده است. این معضل مهم، پیامدها و مشکلات اجتماعی زیادی را به بار آورده هست. یکی از این پیامدهای و مشکلات، شیوع پدیده **یتیم اینترنتی** میباشد که شامل کودکانی میشود که والدینشان به حدی در باتلاق عمیق فضای مجازی غرق شده اند که فرصت برقراری جزئیترین تعامل با کودکان خود را ندارند و این کودکان به شدت احساس تنهایی و طرد شدن دارند به نحوی که احساس می کنند والدین خود را از دست داده اند و یتیم شده اند. قبلا وقتی کلمه یتیم استفاده میشد ناخودآگاه کودکانی بدون پدر یا مادر و در عین حال فقیر به ذهن مبادرت میکرد که حضانت آنها را مادر بزرگ، عمه و یا بستگان در اول آنها به عهده گرفته بود. در بعضی موارد این بستگان درجه بحدی نسبت به تربیت این یتیمان حساسیت بخرج میدادند که عملا تفاوتی بین آنها و بقیه بچه ها نبود: آنها نیز بدون هیچ گونه خلا عاطفی یا روحی روانی مثل بقیه بچه های سالم بزرگ میشدند. همانطور که در دنیای معاصر هر چیزی معنی واقعی خود را از دست داده است، واژه یتیم نیز از این گردها تغیرات بدقواره، شکل و شمایل دیگری به خود گرفته است. امروزه واژه **یتیم اینترنتی** به کودکانی اطلاق میشود که با وجود داشتن والدین و رفاه اجتماعی بسیار بالا، به طرز فجیعی احساس تنهایی و طرد شدگی میکنند. والدین این کودکان بسیار تحصیلکرده، باسواد، و از نظر مالی در درجه خوبی بسر میبرند اما در عین حال فرزندانشان از نبود والدینشان رنج میبرند و به شدت احساس تنهایی، خلاء عاطفی و انزوا میکنند و یتیم اینترنتی به حساب می آیند.. من به این والدین لقب **آپدیت اندرویدی** را اعطا میکنم تا والدین حقیقی. این کودکان با وجود اینکه شیخ جسم مسکوت کلیکگر پدران و مادران خود را در محیط خانه احساس میکنند، اما ابراز میدارند که در ۴۲ ساعت گذشته یکبار هم شاهد تعامل خود با والدین یا پدر و مادرش با هم نبوده اند. در بسیاری از موارد وقتی این والدین بخواهند نیمچه تعاملی هم با فرزندانشان برقرار کنند، موبایل خود را کنار نمیگذارند. با یک دست چت میکنند و با دست دیگر کاری دیگر انجام میدهند. یعنی عملا اعتیاد به تکنولوژی سلطه دارد بر بقیه جنبه های زندگی.

فضای مجازی در جامعه ایران و جهان

با فراگیر شدن اینترنت در سطح جهان، هر فردی با توجه نیاز خود زمان مشخصی را به حضور در اینترنت اختصاص میدهد. بر اساس آخرین گزارشات مسولان کشور، هر ایرانی بطور متوسط روزانه حدود ۵ تا ۹ ساعت خود را در فضای مجازی میگذراند در حالی که مردم

ششمین کنفرانس ملی علوم انسانی و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development
www.mpconf.ir

ژاین حدود ۱۹ دقیقه وقت خود را روزانه به اینترنت اختصاص میدهند که کمترین میزان حضور اینترنت در سطح جهان محسوب می شود. بر اساس تحقیق یک موسسه پژوهشی، کاربران اینترنتی در جهان به طور متوسط روزانه ۱۰۹ دقیقه را در شبکه های اجتماعی سپری میکنند. در همین رابطه کاظم احمدیان روانشناس و مشاور خانواده بیان داشته است که از هر ۲۰ نفری که به مرکز مشاوره مراجعه میکنند، ۱۲ نفرشان مشکلات مربوط به فضای مجازی دارند که از این بین بیشترشان در رده سنی پایین تر از ۱۲ سال میباشند. این گزارش یعنی موجود بودن و شیوع پدیده **یتیم اینترنتی** در کشور را نشان میدهد. دلایل متعددی میتواند برای این معضل وجود داشته باشد. در کشور ما با توجه به کمبود امکانات برای سرگرمی و تفریح کودکان، جوانان، و نوجوانان، جذابیت فضای مجازی و اینترنت خانواده ها را به نوعی وادار میکند که با در اختیار قرار دادن این فضاها به فرزندان، جذابیت کاذبی برای آنان ایجاد کنند. در این بین هیچ آموزش و برنامه خاصی درباره نحوه استفاده از فضای مجازی یا اینترنت نیز ارائه نمیشود. در وهله اول باید فکری اساسی برای امکانات رفاهی و تفریحی جوانان کرد. وقتی که زیرساخت لازم برای بازی و سرگرمی وجود داشته باشد قاعدتا میزان اعتیاد به اینترنت نیز کمتر میباشد. در حال حاضر که این زیرساخت فراهم نیست، باید سواد رسانه ای لازم به کودکان و نوجوانان و خانواده ها داده بشود تا با عوارض اعتیاد به اینترنت و بالاخص پدیده **یتیم اینترنتی** آشنا بشوند. این مشاور خانواده تصریح کرد که با وجود این دنیای مجازی افسار گسیخته، نقش تربیتی والدین خیلی کم رنگ شده است. او بیان داشت که براساس گزارشات بدست آمده این معضل به همین جا نیز ختم نشده و حضور فیزیکی و عاطفی والدین و همچنین ارتباط کلامی آن ها با فرزندان به حدی کم شده که می توان گفت این وضعیت فاجعه عصر حاضر است. با ورود اینترنت و فضای مجازی به حریم امن خانواده خشم و پرخاشگری، اضطراب و اختلال در تمرکز حواس شیوع زیادی یافته است. ورود اینترنت در حوزه خانواده موجب تغییر نظام ارزشی در خانواده ها می شود. در یک مطالعه تجربی نشان داده شد که استفاده بی رویه خانواده ها از اینترنت موجب کاهش ارزش های خانواده شده است (زنجانی زاده ۱۳۸۴). فرزندان این خانواده ها که اصطلاحاً **یتیم اینترنتی** محسوب میشوند محصول این فضای لگام گسیخته مجازی میباشند که در اثر تنهایی و انزوا، افسرده میشوند و به سمت اعتیاد کشیده میشوند و در نهایت دست به خودکشی میزنند. کم تحرکی، پر خوری، اضافه وزن و در پی آن بیماریهای قلبی عروقی از دیگر عوارض استفاده بی رویه از اینترنت و شبکه های مجازی است. کودکان یکی از قربانیان استفاده بیش از

ششمین کنفرانس ملی علوم انسانی و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development
www.mpconf.ir

حد از اینترنت و شبکه‌های مجازی توسط والدین خود هستند کودکان این والدین دچار خلاءهای عاطفی شدیدی می‌شوند و اعتماد به نفس آن‌ها از بین می‌رود و در سنین مدرسه دچار افت تحصیلی، افسردگی و حتی اختلال جنسی می‌شوند و در صورت تداوم بی‌توجهی والدین به دلیل غرق شدن در شبکه‌های مجازی این کودکان در آینده به جرگه بزهکاران می‌پیوندند، منبع توجه عاطفی این کودکان به خارج از خانه و خانواده معطوف می‌شود و در جامعه آسیب‌های زیادی متوجه آنها می‌گردد که در نهایت آینده و سرنوشت آن‌ها را تباه می‌کند. تیغ دو لبه اینترنت به حدی زندگی‌های امروز و کانون نیمه جان خانواده‌ها را تحت تأثیر قرار داده که حتی والدین وقتی کاری انجام می‌دهند احساس می‌کنند وقتش تلف شده است. حتی اگر وقتی برای فرزندان‌شان بگذارند و با آنها بازی کنند احساس می‌کنند از قافله سیریناپذیر گروه‌های لجام‌گسیخته پراکنده گوی فضای مجازی عقب مانده است. برای مقابله با استفاده بیش از حد از شبکه‌های مجازی نیازمند کار فرهنگی در سطح کلان کشور هستیم چرا که عموم مردم در وهله اول تنها به جذابیت‌های شبکه‌های مجازی توجه می‌کنند و از آسیب‌های آن اطلاع ندارند. در این زمینه باید به مردم آگاهی‌های لازم را داد و اطلاع‌رسانی دقیق و منسجمی از سوی مسئولان کشور انجام شود. اینجاست که کودک میماند و تخیلات فریز شده ذهنی‌اش، تخیلاتی که نه مجالی برای ابراز مییابد و نه فرصتی برای رشد. و همینجاست که تخیلات زیبای کودکان تبدیل به مشت‌های استفراغ مضمض‌کننده ذهنی می‌شوند که خود را به شکل اختلالات روانشناختی از اضطراب گرفته تا احساس تنهایی می‌شوند و یا شاید آنها نیز با تبلت شخصیشان! غرق در دنیای غریبه مجازی شوند و با مسائل و موضوعاتی آشنا شوند که هنوز وقتش نرسیده است و این یعنی سبقت رسانه از اخلاق و اینجاست که شاهد یک اخلاق عقیم شده و سوپرایگوی گسیخته در کودک امروز و نوجوان آینده خواهیم بود.

اعتیاد به اینترنت و هویت فردی

اعتیاد به اینترنت به این معنی است که فرد وقت زیادی را صرف فضای مجازی می‌کند گفت: فرد به جای پرداختن و توجه به نیازهای اساسی دیگر غرق دنیای مجازی می‌شود. یکی از آسیب‌های اینترنت، اعتیاد به آن است به طوری که "از میان 74 میلیون استفاده کننده از اینترنت در آمریکا 2 تا 5 میلیون دچار اعتیاد اینترنتی شده‌اند و با معضلات زیادی گریبان گیر هستند" (اکبری، 1390). در جامعه ما نیز با گسترش روزافزون اینترنت شاهد این مسأله هستیم. نتیجه تحقیقات انجام شده در کشور نشان می‌دهد که "بیشترین

ششمین کنفرانس ملی علوم انسانی و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development
www.mpconf.ir

استفاده کنندگان از اینترنت جوانان هستند و 85 درصد از آنها به خاطر حضور در چت روم، 23 درصد برای بازی های اینترنتی، 81 درصد به منظور چک کردن پست الکترونیکی و 25 درصد نیز به دلیل جستجو، در شبکه جهانی هستند (ستارزاده، 1386). اعتماد به اینترنت می تواند مشکلات جدی تحصیلی و خانوادگی برای مخاطبان به وجود آورد. اگر استفاده کنندگان از اینترنت نتوانند به مدت یک ماه دوری از اینترنت را تحمل کنند در معرض خطر اعتیاد به آن قرار دارند. متأسفانه ما شاهد این پدیده در میان خانواده ها هستیم، به طوری که برخی از والدین، شب ها را تا صبح با اینترنت می گذرانند و تمام صبح را خواب هستند و این مسأله آغازگر آسیب های متعدد دیگر نیز می شود. از جمله این آسیب ها می توان به آسیب های خانوادگی، ارتباطی، عاطفی، روانی، جسمی و اقتصادی اشاره کرد.

هویت هر فردی در گروه عنصر مهم شخصیتی به نام شخص، فرهنگ و جامعه میباشد. می کنند. هویت شخصی، ویژگی بی همتای فرد را تشکیل می دهد. هویت اجتماعی در پیوند با گروهها و اجتماعات مختلف قرار گرفته و شکل گیری آن، متأثر از ایشان است. و در نهایت، هویت فرهنگی، برگرفته از باورهایی است که در عمق وجود فرد به واسطه تعامل او با محیط پیرامون و آموزه های آن، از بدو تولد تا کهنسالی جای گرفته است. فضای مجازی و اینترنت فرد را در موقعیت ها مختلف قرار میدهد و به نوعی کاربر را دچار چند شخصیتی میکند. جوانان در این محیط از آسیب پذیری بیشتری برخوردارند و به ویژه در دورانی که هویت آنان شکل میگیرد، این خطر پر رنگ تر میشود. والدینی که همه وقت خود را در اینترنت میگذرانند نیز به نوعی دچار چند شخصیتی هستند و یتیمان اینترنتی قربانیان اصلی این خانواده ها میباشند. با امکانات و گزینه های فراوانی که رسانه های عمومی از جمله اینترنت در اختیار خانواده ها میگذارد، آنان دائماً با محرک های جدید و انواع مختلف رفتار آشنا میشوند. چنین فضایی هویت نامشخص و پیوسته متحولی را می آفریند، یعنی "اینترنت یک صحنه اجتماعی است که فرد را در موقعیت های متنوع نقش ها و سبک های زندگی، قرار می دهد و از آن تأثیر می پذیرد" (اکبری، 162:1391). واقعیت این است که از نظر صاحب نظران جامعه شناسی، شکل گیری هویت افراد تحت تأثیر منابع گوناگونی است. عمده ترین این منابع خانواده، رسانه های گروهی، مدرسه و گروه همسالان است. "از این میان رسانه های گروهی با توجه به گستره نفوذ و فراگیری آن اهمیت ویژه ای یافته اند. گسترش تلویزیون های ماهواره ای موجب شده است شکل گیری نظام شخصی و هویت افراد تحت تأثیر عوامل متعدد و گاه متعارض قرار گیرد" (صبوری خسروشاهی، 1386).

یتیمان اینترنتی و انزوای اجتماعی

با ورود اینترنت به خانواده و حریم های شخصی، بنیان نهاد خانواده با مشکل روبه رو شده است. والدین بیشتر وقت خود را در فضای مجازی میگذرانند و زمانی برای تعامل با فرزندان خود ندارند. امروزه اینترنت در زندگی اجتماعی، جای دوستان و نزدیکان را گرفته و در حقیقت جایگزین روابط دوستانه و فامیلی شده است. والدینی که ساعت ها وقت خود را در سایت های اینترنتی می گذرانند بسیاری از ارزش های اجتماعی را زیر پا می نهند. چرا که فرد دیگر فعالیت های اجتماعی خود را کنار گذاشته و به فعالیت های فردی روی می آورد. "نتایج پژوهش شاندرز نشان داد که استفاده زیاد از اینترنت با پیوند ضعیف اجتماعی مرتبط است. برعکس کاربرانی که از اینترنت کمتر استفاده می کنند، به طور قابل ملاحظه ای با خانواده، فرزندان و دوستانشان ارتباط بیشتری دارند (صبری خسروشاهی ۱۳۸۶). بررسی محققان نشان می دهد شاید هیچگاه کاربران اینترنت از افسردگی و انزوای اجتماعی خود آگاه نباشند و در صورت آگاهی آنها تایید نکنند اما ماهیت کار با اینترنت چنان است که فرد را در خود غرق می کند. پژوهش های انجام شده حاکی است دنیای اجتماعی در آینده دنیای منزوی باشد چرا که اینترنت با توجه به رشدی که دارد و جذابیت های کاذبی که برای خانوادهها ایجاد می کند آنها را به خود معتاد ساخته و جانشین همدیگر مینماید. والدین معتاد به اینترنت ممکن است این اعتیاد را قبول نکنند اما این اطرافیان آنها و بالاخص فرزندان آنها میباشند که جای خالی والدین خود را بیشتر همه حس میکنند. ر تحقیقات متعدد روان شناسان نشان داده شده که بر خلاف کتابها که انسان پس از مطالعه آنها را کنار می گذارد و روحیه مثبت پیدا می کند، استفاده از فضای مجازی انسان را به شدت پابند خود کرده و محدود می کند به طوری که گذراندن وقت بسیار در فضای مجازی در نهایت منجر به دوری از دوستان حقیقی و خانواده، افسردگی، جذب شدن به افراد با هویت مجهول، خلافتکار و شکست عاطفی می شود. تحقیقات مختلف نشان داده است که یتیمان اینترنتی در مقایسه با کودکان عادی از هوش و ذکاوت کمتری برخوردارند. آنها دیرتر از بقیه کودکان قدرت تکلم پیدا میکنند و در برقراری ارتباطات اجتماعی نیز مشکلات وافری دارند. نتیجه این فرایند، کودکانی با روحیه ای سرخورده و افسرده میباشند که کاملاً منزوی و فراری از اجتماع میباشند (اکبری، ۱۳۹۰).

دنیای مجازی و سوء استفاده جنسی

در خانواده هایی که والدین معتاد به اینترنت میباشند، فرزندان کم کم این الگوی فکری در آنها تقویت میشود که آنها نیز وارد فضای مجازی بشوند. واقعیت این میباشد که خانواده ها در کنترل و آموزش فرزندان در مورد فضای مجازی ناتوان هستند. خانواده هایی که ولادینشان خودشان غرق در این دنیای افسار کسبخته میباشند که فرزندانشان عملاً هیچ خط قرمزی برای خود نمیبینند. خطرهایی که کودکان را در اینترنت تهدید می کند، بیشتر به نقض حریم خصوصی و استفاده و استثمار از کودکان بر می گردد. خطرهایی که یک کودک ناآشنا به فضای مجازی هیچ خبری از آن ندارد. مسائل جنسی یکی از مهمترین جنبه های میباشند که کودکان در آنها آسیب پذیر ترند. متأسفانه بدلیل مسائل اعتقادی و فرهنگی کشورمان، فرزندان هیچ گونه آموزش و اطلاعاتی در مورد مسائل جنسی دریافت نمیکنند. وقتی یک کودکی که هیچ پیشفرض و اطلاعاتی در مورد مسائل جنسی ندارد، وارد فضای مجازی میشود و با حجم وسیعی از اطلاعات درست و نادرست مواجهه میشود. این کودک یا نوجوان دچار خودباختگی شخصیتی میشود و خیلی سریع جذب کانون های مختلف فکری میشود و مورد سوءاستفاده جنسی قرار میگیرد. در سال ۱۹۹۹ گردهمایی جهانی تحت عنوان " کارشناسی برای حمایت کودکان در برابر سوء استفاده جنسی از طریق اینترنت " برگزار گردید که منجر به صدور قطعنامه ای شد که در آن آمده است " هرچه اینترنت بیشتر توسعه پیدا کند، کودکان بیشتر در معرض محتویات خطرناک آن قرار خواهند گرفت. فعالیت های محرمانه مربوط به فحشای کودکان و پورنوگرافی که از طریق اینترنت مورد استفاده واقع می شود، اکنون از مسائل حاد به شمار می رود (اکبری ۱۳۹۰). بهتر است که هم در مورد مسائل جنسی و هم مهم تر از آن، در مورد سواد رسانه ای و نحوه استفاده از اینترنت به نحوه موثری به کودکان آموزش داده شود.

کودکان کار اینترنتی

کودکان امروز، آینده و فردای جامعه هستند. درستی این سخن بر کسی پوشیده نیست ولی این نسل آینده، امروز با پدیده ای دووجهی روبروست به نام اینترنت و فضای مجازی. همگونه که گفته شد، اعتیاد به فضای مجازی امروزه در بین خانواده های ایرانی و بالخصوص والدین تبدیل به مشکل بزرگی شده است که گریبانگیر جامعه شده است. یتیمان اینترنتی این خانواده ها در محیطی سرد و بی روح و بدور از هرگونه تعامل سازنده ای رشد میکنند. معضل جدید دیگری که گریبانگیر این یتیمان اینترنتی میشود، پدیده کار اینترنتی

ششمین کنفرانس ملی علوم انسانی و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development
www.mpconf.ir

میباشد. این یک تصور عمومی است که فقط کودکان کار سرچهار راه ها و خیابان ها به کار گرفته می شوند در حالیکه فضای مجازی مملو از کودکان و خردسالانی است که به عنوان «کودکان کار اینترنتی» از سوی والدین شان به کار گرفته می شوند. در این خانواده ها که والدین خود غرق در منجلاب فضای مجازی هستند، فرزندان خود را نیز ناخواسته غرق در این دریای بی انتها میکنند. فرزندان خود را مجبور میکنند که کالایی را تبلیغ کنند، برقصند، خوانندگی کنند و به نوعی آنها را تبدیل به سلبریتی های کوچکی میکنند که مشکلات و معضلات مختص خود را دارا میباشد. در بعض موارد والدین، صفحات اینترنتی را به نام کودکان خود طراحی میکنند که بعضا فالوور های زیادی را به خود جذب میکنند. این کودکان تبلیغاتچی که توسط والدینشان مدیریت میشوند مجبورند در فضای مجازی فعالیت های تبلیغاتی خود را باب میل مخاطب سامان دهند. آنها معمولا می رقصند، مدل لباس یا مدل مو می شوند یا اینکه با شیرین زبانی خاص کودکان تبلیغ یک مؤسسه یا فروشگاه را می کنند. حضور این کودکان توسط والدینشان در فضای مجازی یعنی؛ حضوری بدون سواد رسانه ای و بدون شناخت این اینترنت و فضای مجازی. این کودکان در مسیر رشد فکری و شخصیتی قرار میگیرند که مغایر با پارامترهای انسانی و شرعی جامعه میباشد. این کودکان که سلبریتی های کوچک نام دارند فارغ از سن و سال شان، دچار همان مسائل و مشکلات فرهنگی می شوند که سلبریتی های بزرگ سال در فضای مجازی درگیر آن هستند. این حضور بی رویه و بدون شناخت کامل، کودک را دچار دوگانگی شخصیتی میکند و آنها در در مسیری خارج از مسیر مطلوب شکل گیری شخصیتی قرار میدهد (صادقیان ۱۳۸۴). جا دارد که جامعه و مسئولان نسبت به این پدیده شوم ساکت نشینند و اقدامات مناسب را در این زمینه مبذول فرمایند. در قانون مجازات اسلامی این دست سوء استفاده از کودکان، جرم محسوب می شود تا جایی که دادستان حق ورود داشته و مجازات کیفی برای خاطی در نظر گرفته می شود. سواستفاده تبلیغاتی از کودکان توسط والدینشان قطعاً خلاف ارزش های انسانی و اسلامی می باشد و جرم محسوب میشود. کودک مثل هر فرد بزرگسال دیگر حریم خصوصی دارد و نباید به آن تجاوز شود. والدینی که عکس و اطلاعات کودکان خود را در اینستاگرام منتشر می کنند، حق و حقوق کودک را نادیده گرفته و باعث می شوند او نتواند در آینده از «اصل گمنامی» بهره مند شود. اصلی که به هر کس اجازه می دهد هویت خودش را برای خویشتن نگه دارد که متأسفانه با ظهور اینترنت بسیار کمرنگ شده است. قطعاً

ششمین کنفرانس ملی علوم انسانی و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development
www.mpconf.ir

راهکارهایی جهت مدیریت این پدیده شوم وجود دارد که نیاز است مسولان مربوط به اتخاذ تصمیمات درست و آگاه سازی خانواده ها، کودکان را از این فضای ناامن و خطرناک نجات دهند.

نتیجه گیری

ارتباط از طریق فضای مجازی در سال های اخیر جایگاه قابل توجهی در بین خانواده های جامعه ما پیدا کرده است. شبکه های اجتماعی در ابعاد مختلف زندگی افراد (فردی و اجتماعی) تأثیرگذارند. در شکل دهی به هویت نقش دارند و حتی روی ابعاد اقتصادی و اجتماعی و سیاسی جوامع هم تأثیرگذارند. امروزه با توجه به نقشی که تاکنون در ابعاد مختلف زندگی داشته اند، نمی توان آن ها را نادیده گرفت. در حال حاضر اینترنت ابزاری مناسب برای توسعه ی افکار و اندیشه های بشری محسوب می شود به شرط آن که در راه صحیح استفاده شود. افراد باید برای ورود به دنیای مجازی اطلاعات کافی در اختیار داشته باشند تا دچار مشکلات مالی و اجتماعی نشوند. ارتباطات سالم در فضای مجازی و لزوم هوشیاری جوانان و خانواده ها نسبت به تهدیدات فضای سایبری در درجه ی نخست اولویت قرار دارد. پیشگیری از مشکلات اجتماعی، مستلزم آگاهی بخشی به خانواده ها و افراد می باشد. امروزه، والدین ضمن اینکه باید نسبت به تکنولوژی های روز دنیا آشنا باشند، از تأثیرات مضر فضای مجازی بر بنیان خانواده و شکل گیری شخصی کودکان آگاه باشند. آنها باید وابستگی به تکنولوژی را کنار گذاشته و وقت بیشتری را جهت تعامل با فرزندان اختصاص بدهند. چنانچه خانواده ها نسبت به شیوه های جدید ارتباط فرزندان خود آگاهی و شناخت کافی و لازم را داشته باشند، از انجام بسیاری از جرایم و ارتباطات پنهانی و معطلاتی که در کمین آنان می باشند جلوگیری به عمل می آید. در این بین نهاد ها و سازمان های فرهنگی نقش بسزایی دارند. برگزاری جلسات آموزشی از سوی مصادر امور فرهنگی در شهرستان ها به منظور آشنا نمودن و اطلاع رسانی به والدین در مورد فناوری های جدید به ویژه اینترنت و شبکه های اجتماعی مجازی میتواند قدمی موثر در جهت آگاه سازی خانواده ها باشد. به طور کلی همه سازمان های فرهنگی کشور، خانواده ها و حتی تک تک افراد جامعه در مقابل این پدیده نوظهر مسولند. آنها باید سازکاری سامان دهند تا با آگاه سازی خانواده ها و والدین، کودکان را در فضایی امن و مسیری مطمئن قرار دهند و به گونه ای از میزان مشکلات اجتماعی و فرهنگی آنها بکاهند.

ششمین کنفرانس ملی علوم انسانی و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development
www.mpconf.ir

منابع

- اکبری، ابوالقاسم؛ اکبری، مینا. (۱۳۹۰) آسیب شناسی اجتماعی. تهران: انتشارات رشد و توسعه.
- زنجانی زاده، هما. (۱۳۸۴). بررسی تأثیر اینترنت بر ارزش های خانواده در بین دانش آموزان. مجله انجمن جامعه شناسی ایران. دوره ششم. شماره ۲.
- ستارزاده، داوود.. (۱۳۸۶) بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر اعتیاد به اینترنت و پیامدهای آن، فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی. شماره چهاردهم.
- صادقیان، عفت . (۱۳۸۴) تأثیر اینترنت بر کودکان و نوجوانان. تهران: مجله الکترونیکی نما. شماره
- صبری خسروشاهی، حبیب . (۱۳۸۶) بررسی آسیب های اجتماعی اینترنت، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی.